

Lectio Divina segédanyag

Advent 3. vasárnapja

C év - Lk 3,10-18

Szentmise evangéliumi szakaszaihoz

Szerkesztési munka végrehajtói:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Geiszelhardt Sára, Nyúl Viktor,

Liturgikus nézőpont

Mohay Réka

Patrisztikus nézőpont

Rácz Dávid, Haász Rebeka Anna, Görföl Tibor

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Mohay Réka, Rácz Édua Anna

Szerkesztő

Rácz Édua Anna, Mohay Réka

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Szabóné Nagy Katalin

Lektori szolgálatot teljesítettetek:

Nyúl Viktor –teljes tartalom áttekintése

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből (Lk 3,10-18)

Hogyan készüljünk a Megváltó e jövetelére?

Amikor Keresztelő János bűnbánatot hirdetett, a nép megkérdezte: „Mit tegyünk?” „Akinak két ruhája van – válaszolta –, az egyiket ossza meg azzal, akinek egy sincs. S akinek van ennivalója, ugyanígy tegyen.” Jöttek a vámosok is, hogy megkeresztelje őket, s így szóltak hozzá: „Mester, mit tegyünk?”

Ezt felelte nekik: „Ne követeljetek többet, mint amennyi meg van szabva.” Megkérdezték őt a katonák is: „Hát mi mit tegyünk?”

Nekik így felelt: „Ne zsarnokoskodjatok, ne bántsatok senkit, hanem elégedjete meg zsoldotokkal.”

A nép feszülten várakozott. Mindnyájan azon töprengtek magukban, vajon nem János-e a Krisztus. Ezért János így szólt hozzájuk: „Én csak vízzel keresztellek titeket. De eljön majd, aki hatalmasabb, akinek saruszíját sem vagyok méltó megoldani. Ő majd Szentlélekkel és tűzzel fog titeket megkeresztelni. Szórolapátját már a kezében tartja, hogy megtisztítsa szérűjét: a búzát csűrűbe gyűjtse, a pelyvát meg olthatatlan tűzben elégesse.”

És még sok mással is buzdította a népet. Így hirdette nekik az üdvösséget.

Ezek az evangélium igéi.

1. Lectio – olvasás

1.1. Biblikus vonal

1.1.1. Görög szöveg szó szerinti fordítása

10 Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, **Τί** οὖν **ποιήσωμεν;**

És megkérdezte őt a tömeg mondva: „Mit tegyünk tehát?”

11 ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.

Felelve pedig mondta nekik: „Akinek van két ruhája, adja át annak, akinek nincsen, és akinek van ennivalója, hasonlóképpen cselekedjék!”

12 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, **τί ποιήσωμεν;**

Jöttek pedig a vámosok is, hogy megkereszteltessenek, és mondták neki: „Mester, mit tegyünk?”

13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.

Ő pedig mondta nekik: „Semmi többet ne követeljetek magatoknak annál, mint ami el van rendelve!”

14 ἐπηρώτων δὲ αὐτόν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες, **Τί ποιήσωμεν** καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Μηδένα διασεισητε μηδὲ συκοφαντήσητε καὶ ἀρκείσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

Megkérdezték őt pedig a harcosok is mondva: „És mi mit tegyünk?” És mondta nekik: „Senkit se bántsatok, és ne zaklassatok, és legyen elég nektek a zsoldotok!”

15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός,

Miközben pedig a nép várakozott, és sokan fontolgatták a szívükben Jánosról, hogy talán csak nem ő a Krisztus (a Fölkent).

16 ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης, Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί·

Felelt mondva ismét János: „Én egyrészt vízzel keresztellek titeket: másrészt eljön a nálam erősebb, akinek nem vagyok méltó megoldani a saruinak a szíját: ő titeket Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni.”

17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

„Akinék a kezében a szórólapát, hogy kitakarítsa a gabonáját, és hogy összegyűjtse a búzát a csűrőbe, a pelyvát pedig el fogja égetni olthatatlan tűzzel.”

18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

Tehát sok más dologra is kérve (felszólítva) hirdette az örömhírt a népnek.

1.1.2. Legfontosabb magyar fordítások

Nova Vulgata

Szent István Társulati Biblia

Jeromos fordítás

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹⁰Et interrogabant eum turbæ dicentes: “ Quid ergo faciemus? ”.

¹⁰Ekkor megkérdezte a tömeg: „Mit tegyünk hát?”

¹⁰Ekkor megkérdezte őt a tömeg: »Mit cselekedjünk tehát?«

¹⁰A nép megkérdezte: „Mit tegyünk tehát?” Mire ő így felelt:

¹⁰És megkérde őt a sokaság, mondván: Mit cselekedjünk tehát?

¹⁰A tömeg megkérdezte tőle:

– Akkor hát mit tegyünk?

¹¹Respondens autem dicebat illis: “ Qui habet duas tunicas, det non habenti; et, qui habet escas, similiter faciat ”.

¹¹„Akinék két ruhája van – válaszolta –, az egyiket adja oda annak, akinék egy sincs. S akinék van mit ennie, ugyanígy tegyen.”

¹¹Ő ezt felelte nekik: »Akinék két köntöse van, ossza meg azzal, akinék nincsen; és akinék ennivalója van, hasonlóképpen tegyen.«

¹¹„Akinék két köntöse van, ossza meg azzal, akinék egy sincs, és akinék ennivalója van, tegyen hasonlóképen.”

¹¹Ő pedig felelvén, monda nekik: A kinék két köntöse van, egyiket adja annak, a kinék nincs; és a kinék van eledele, hasonlókép cselekedjék.

¹¹Így válaszolt nekik:

– Akinék két ruhája van, adjon annak, akinék nincs; és akinék van ennivalója, hasonlóan cselekedjék!

¹²Venerunt autem et publicani, ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: " Magister, quid faciemus? "

¹²Jöttek a vámosok is, hogy megkeresztelje őket,

¹²Odajöttek a vámosok is, hogy megkeresztelkedjenek, és megkérdezték tőle: »Mester! Mit cselekedjünk?«

¹²Jöttek vámosok is, hogy megkeresztelkedjenek. „Mester, mi mit tegyünk?” – kérdezték.

¹²És eljövének a vámszedők is, hogy megkeresztelkedjenek, és mondának néki: Mester, mit cselekedjünk?

¹²Vámszedők is mentek hozzá, hogy keresztelje meg őket. Ezek szintén megkérdezték:

– Mester, mit tegyünk?

¹³At ille dixit ad eos: " Nihil amplius quam constitutum est vobis, faciatis "

¹³s így szóltak hozzá: „Mester, mit tegyünk?” Ezt felelte nekik: „Ne szedjetek be többet, mint amennyi meg van szabva.”

¹³Ő ezt válaszolta nekik: »Semmit ne követeljetek azon felül, ami elő van írva nektek.«

¹³„Ne követeljetek többet, mint amennyi jogos”, válaszolta.

¹³Ő pedig monda nekik: Semmi többet ne követeljetek, mint a mi előtökbe rendeltetett.

¹³Nekik ezt mondta:

– Csak annyit hajtsatok be, amennyi meg van szabva!

¹⁴Interrogabant autem eum et milites dicentes: " Quid faciemus et nos? ". Et ait illis: " Neminem concutiatis neque calumniam faciatis et contenti estote stipendiis vestris "

¹⁴Megkérdezték a katonák is: „Hát mi mit tegyünk?” Nekik így felelt: „Ne zsaroljatek, ne bántsatok senkit, hanem elégedjetek meg zsoldotokkal.”

¹⁴Megkérdezték őt a katonák is: »Hát mi mit cselekedjünk?« Azt mondta nekik: »Senkit se bántalmazzatok, ne zsaroljatek, és elégedjetek meg a zsoldotokkal.«

¹⁴Katonák is fordultak hozzá: „Hát mi mit tegyünk?” „Senkit se bántsatok és meg ne zsaroljatek, felelte, s elégedjetek meg zsoldotokkal.”

¹⁴És megkérdezték őt a vitézek is, mondván: Hát mi mit cselekedjünk? És monda nekik: Senkit se háborítsatok, se ne patvarkodjatek; és elégedjetek meg zsoldotokkal.

¹⁴Megkérdezték tőle a katonák is:

– És mi mit tegyünk? – Nekik ezt mondta:

– Senkit se félemlítetek meg vagy vádoljatok hamisan, és elégedjete meg a zsoldotokkal!

¹⁵Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus,

¹⁵A nép feszülten várakozott. Mindnyájan azon töprengtek magukban, vajon nem János-e a Krisztus.

¹⁵A nép pedig várakozott, és mindenki tanakodott szívében János felől, vajon nem ő-e a Krisztus.

¹⁵A nép nagyon nyugtalan volt. Mindnyájan azt gondolták, hogy talán János a Messiás.

¹⁵Mikor pedig a nép várt és szívében mind azon gondolkoztak János felől, hogy vajon nem ő-e a Krisztus;

¹⁵Mivel az emberek tele voltak várakozással, és szívében egyre azt fontolgatták Jánosról, vajon nem ő-e a Messiás,

¹⁶respondit Ioannes dicens omnibus: “ Ego quidem aqua baptizo vos. Venit autem fortior me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum eius: ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto et igni;

¹⁶Ezért János így szólt hozzájuk: „Én csak vízzel keresztellek benneteket. De jön nálam erősebb, akinek saruszíját sem vagyok méltó megoldani. Ő majd Szentlélekben és tűzben fog benneteket megkeresztelni.

¹⁶János így szólt mindnyájukhoz: »Én csak vízzel keresztellek titeket. De jön, aki erősebb nálam, akinek nem vagyok méltó a saruszíját megoldani. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni titeket.

¹⁶(János) azonban kijelentette: „Én csak vízzel keresztellek titeket. De eljön az, aki hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy saruszíját megoldjam. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni titeket.

¹⁶Felele János mindenkinek, mondván: Én ugyan keresztellek titeket vízzel; de eljő, a ki nálamnál erősebb, a kinek nem vagyok méltó, hogy sarujának kötőjét megoldjam: az majd keresztel titeket Szent Lélekkel és tűzzel:

¹⁶János ezt mondta mindenkinek:

– Én vízzel keresztellek benneteket. De eljön az, aki erősebb nálam, és én még arra sem vagyok méltó, hogy a saruja szíját megoldjam. Ő majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel meg titeket.

¹⁷cuius ventilabrum in manu eius ad purgandam aream suam et ad congregandum triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inexstinguibili ”.

¹⁷Szórólapátja már a kezében, hogy rendet teremtsen szérűjén, a búzát csűrbe gyűjtse, a pelyvát meg olthatatlan tűzzel elégesse.”

¹⁷Szórólapátja a kezében van, és megtisztítja szérűjét. A búzát összegyűjti a magtárjába, a pelyvát pedig olthatatlan tűzzel elégeti.«

¹⁷Szórólapáttal kezében kitakarítja szérűjét, és csűrbe gyűjti búzáját, a pelyvát pedig olthatatlan tűzben elégeti.”

¹⁷Kinek szórólapátja kezében van, és megtisztítja szérűjét; és a gabonát az ő csűrbe takarja, a pelyvát pedig megégeti olthatatlan tűzzel.

¹⁷Kezében szórólapát lesz, hogy megtisztítsa szérűjét, és a gabonát csűrbe gyűjtse. A pelyvát pedig olthatatlan tűzzel égeti majd el.

¹⁸ Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populum.

¹⁸És még sok mással is buzdította a népet, így hirdette nekik az örömhírt.

¹⁸Még sok egyébire is intette a népet, és hirdette nekik az evangéliumot.

¹⁸Aztán még sok más tanítással hirdette a népnek az üdvösséget.

¹⁸És még sok egyebekre is intvén őket, hirdeté az evangéliumot a népnek.

¹⁸Sok másra is buzdítva őket hirdette a népnek az örömhírt.

1.1.3. Behatárolás

Lukács a történelmi keretben való elhelyezés (Lk 3,1-2), és a Keresztelő Jánosra utaló izajási mondatok után (Lk 3,4-6) részletesebben kifejti János tevékenységét és tanítását (Lk 3,7-20). Ennek része a 10-18. versekből álló szakasz is, amely két alegységre osztható: az emberek párbeszéde a prófétával arról, hogy mit tegyenek (Lk 3,10-14), illetve Keresztelő János tanúságtétele a Messiásról (Lk 3,15-18).

1.1.4. Szószerinti üzenet

Az evangélista hangsúlyozza, hogy

- a Messiás hatalmasabb Keresztelő Jánosnál, hiszen míg János csak vízzel keresztel, addig a Krisztus Szentlélekkel és tűzzel fog keresztelni. Vagyis a Messiás a Szentlelket is adni fogja az embereknek, a Lélekkel meg fogja újítani a világot, s mindazokat, akik nyitottak rá.

- a Messiás megtérésre, és bűnbánatra fogja hívni az embereket, s rá fog mutatni arra a felelősségre, amivel élniük kell, hiszen mindenkinek számot kell adnia egyszer az életéről.
- János evangéliumot, vagyis örömhírt hirdet, mert a Krisztus eljövételét hirdeti meg, s az ő eljövételére készíti fel a hallgatóit prófétai szavaival és tetteivel. Továbbá sejteti, hogy a keresztény tanítvány feladata, a prófétához hasonlóan, Jézusra alázatosan rámutatni, s hozzá elvezetni másokat.
- a Messiásra való várakozás mutatkozzék meg a szolidaritás, az irgalom, az igazságosság gesztusaiban is.
- az ember egyik legfontosabb kérdése az, hogy „mit tegyen, hogy eljusson az örök életre?” E kérdésre kell, hogy keresse, és egyben tegye is meg a helyes, igaz választ, amit egyedül Jézus Krisztus adhat meg.

1.1.5. Kulcsszavak rövid elemzése

Τί ποιήσωμεν; (*ti pojészómen?*): 'mit cselekedjünk?, mit tegyünk?' (Lk 3,10.12.14)

Az ószövetségi görög nyelvű Szentírás („Hetvenes fordítás”) már ezzel az igével írja le Isten teremtő cselekedetét, aki kezdetben megalkotta a semmiből az eget és a földet (Ter 1,1). Az Úr cselekvése tehát teremtő, létet, életet adó cselekedet. Lukács is többször használja ezt a szót, amivel kifejezi azt, hogy Isten, illetve Jézus tettei irgalmasak és igazságosak: Erzsébet, Mária és Zakariás az Úr nagy tetteiért adnak hálát (Lk 1,25.49.51.72); a gerázai meggyógyított, megszállott ember ünnepli és hirdeti, hogy mily nagy dolgokat tett vele Jézus (Lk 8,39); a tömeg pedig csodálkozik a Mester tettét látva, aki parancsolni tud a tisztátalan léleknek is (Lk 9,43).

Az ember számára ugyanakkor, tanítja Lukács, fontos kérdés, hogy hogyan cselekedjék, hiszen önmaga nem tudja ezt pontosan: fennáll a tévedés, a helytelen cselekvés lehetősége is. Jézus a kereszten az Atyához könyörög, hogy bocsásson meg az őt keresztre feszítőknél, mert azok nem tudják, hogy mit tesznek (Lk 23,34). A gazdag, kapzsi ember is rossz, önző döntést hoz, saját kérdése kapcsán, hogy mit cselekedjék (Lk 12,17). Az evangélista rávilágít arra is, hogy a „mit tegyek” kérdéshez gyakran kapcsolódik az örök élet öröklésének a gondolata: „mit tegyek, hogy örököljem az örök életet?”- teszi fel a kérdést egy törvénytudó, illetve egy

tehetős ember is Jézusnak, akit Mesternek szólítanak (Lk 10,25; 18,18). Vagyis Jézus mint Tanító jelenik meg, aki nemcsak azt mutatja meg, hogy hogyan kell helyesen élni, hanem azt is, hogy mit kell tenni, hogy az ember eljusson az örök életre! Bizonyos értelemben ilyen szempontból is előfutára Keresztelő János Jézusnak, hiszen a katonák őt is „Mesternek” szólítják (Lk 3,12), s rajtuk kívül a tömeg, és a vámosok is tőle kérdezik meg, hogy hogyan cselekedjenek (Lk 3,10-14).

Mindezek tükrében Lukács hangsúlyozza, hogy a „mit tegyék, mit tegyünk?” kérdésre (Lk 3,10.12.14; 10,25; 12,17; 16,3; 18,18; 20,13) nem az önző, irgalmatlan gesztusok a helyes válasz (pl. a gazdag, aki csak a vagyonára gondol, illetve a Jézust keresztre feszítőek esete /Lk 12,16-21; 18,18-23; 23,33-34/), hanem az ajándékozó, nagylelkű, önmagát odaadó magatartás: az irgalom, az igazságosság tetteinek (Lk 3,11.13-14), és a szeretetparancsnak a gyakorlása (Lk 10,26-28.37), az adósságok okos elengedése (Lk 16,1-9), a parancsok megtartása, illetve a vagyon szétosztása a szegények között, s Jézus követése (Lk 18,20-22). Megrendítő megállapítanunk, hogy az utolsó ilyen jellegű kérdést Lukács evangéliumában Isten maga teszi fel a szőlősgazda példabeszédben: „Mit tegyék? El fogom küldeni az én szeretett Fiamat, talán megbecsülik őt.” (Lk 20,13) Az Isten Fia, aki önmagát teljesen odaajándékozta az embernek egészen a kereszthaláláig (Lk 20,15; 23,33-34.46), tanítja meg saját példájával, hogy akkor cselekszik helyesen az ember, ha önmagát odaadja másoknak. Ez mutatkozik meg az Oltáriszentségben is, amelynek az alapítása kapcsán a Mester arra hívja a tanítványait, hogy „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” (Lk 22,19). Ez az ige itt található utoljára felszólító módban ebben az evangéliumban, amely által arra hívja fel a figyelmet a szerző, hogy mindig Jézushoz hasonlóan nagylelkűen cselekedjünk, aminek a jutalma nemcsak a helyes, igaz életvitel, hanem az örök élet is!

1.2. Kontextuális – kánoni párhuzamok

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

12,33 “Adjátok el, amitek van, adjátok oda a rászorulóknak. Készítetek magatoknak kimeríthetetlen erszényt, elfogyhatatlan kincset a mennyben, ahol nem fér hozzá tolvaj, és nem rágja szét a moly.”

19,8 “Zakeus azonban odaállt az Úr elé, és így szólt: „Íme, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.”

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mt 3,11-12 "Én csak vízzel keresztellek, hogy bűnbánatra indítsalak benneteket, de aki a nyomomba lép, az hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy a saruját hordozzam. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog benneteket megkeresztelni. Szórólapátja már a kezében van. Kitakarítja szérűjét, a búzát csűrébe gyűjti, a pelyvát pedig olthatatlan tűzbe vetve elégeti."

Mt 5,46 "Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? Nem így tesznek a vámosok is?"

Mt 21,31 "Melyik tett eleget a kettő közül apja kívánságának?" „Az első” – válaszolták. Erre Jézus így szólt hozzájuk: „Bizony mondom nektek, hogy a vámosok és a cédák megelőznek benneteket az Isten országában."

Mk 1,7-8 "Ezt hirdette: „Aki utánam jön, hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy lehajoljak és megoldjam saruszíját. Én vízzel keresztellek titeket, ő majd Szentlélekkel keresztel benneteket."

Mk 9,43 "Ha kezed megbotránkoztat, vágd le. Jobb csonkán bemened az életre, mint két kézzel a kárhozatra jutni, az olthatatlan tűzre."

Jn 1,19-20 "János így tett tanúságot: A zsidók papokat és levitákat küldtek hozzá Jeruzsálemből, s megkérdeztették: „Ki vagy?" Erre megvallotta, nem tagadta, hanem megvallotta: „Nem én vagyok a Messiás."

Jn 1,24-28 "A küldöttek a farizeusoktól jöttek, s tovább kérdezgették: „Akkor miért keresztelsz, ha nem vagy sem a Messiás, sem Illés, sem a próféta?" János így válaszolt: „Én csak vízzel kerestelek. De köztetek áll az, akit nem ismertek, aki a nyomomba lép, s akinek még a saruszíját sem vagyok méltó megoldani." Ez Betániában történt, a Jordánon túl, ahol János keresztelt."

Jn 1,33 "Magam sem ismertem, de aki vízzel keresztelni küldött, azt mondta: Akire látod, hogy leszáll a Lélek s rajta is marad, az majd Szentlélekkel fog keresztelni."

Jn 3,28 "Magatok vagytok a tanúim, hogy megvallottam: Nem a Messiás vagyok, hanem csak az előfutára."

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Iz 58,7 "Törd meg az éhezőknek kenyeredet, és a hajléktalan szegényt fogadd be házádba. Ha mezítelent látsz, öltöztess föl, és ne fordulj el embertársad elől!"

Ez 18,7 "senkit sem nyom el, visszaadja az adósnak a zálogot, semmit sem vesz el erőszakkal, kenyerét megosztja az éhezővel, felruházza a mezítelent"

ApCsel 2,37 "E szavak szíven találták őket. Megkérdezték Pétert és a többi apostolt: „Mit tegyünk hát, emberek, testvérek?"

ApCsel 4,32.35 "A sok hívő mind egy szív, egy lélek volt. Egyikük sem mondta vagyonát sajátjának, mindenük közös volt." " Mindenkinnek adtak belőle, a szükséghez mérten."

ApCsel 13,25 "Amikor János teljesítette küldetését, kijelentette: Nem az vagyok, akinek vélték, de már a nyomomban van, akinek arra sem vagyok méltó, hogy lábán a saruját megoldjam."

Róm 12,8 "aki a buzdítás ajándékát kapta, buzdítson, aki jótékonykodik, tegye egyszerűségben, aki előljáró, legyen gondos, aki irgalmasságot gyakorol, tegye örömet."

Ef 4,28 "Aki lopott, ne lopjon többé, hanem dolgozzék, és keressen kenyeret keze munkájával, hogy legyen miből adnia a szűkölködőknek is."

Jak 2,15-17 "Ha valamelyik testvérnek nincs ruhája és nincs meg a mindennapi tápláléka, és egyiketek így szólna hozzá: „Menj békében, melegedj, és lakjál jól!", de nem adnátok meg neki, amire testének szüksége van, mit használna? Ugyanígy a hit is, ha tettei nincsenek, magában holt dolog."

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Patrisztikus vonal

2.1.1. Nagy Szent Baszileiosz

Senkit meg ne tévesszen az apostolnál, hogy gyakran elhagyja az Atya és a Szentlélek nevét, amikor a keresztségről beszél, ebből senki ne következtessen arra, hogy nem is kell betartani a nevek lehvását. „Akik Krisztusba keresztelkedtetek, Krisztusba öltözködtetek” – mondja. És ismét: „Akik Krisztusra keresztelkedtetek, az ő halálára keresztelkedtetek.” Krisztus említése a teljes hitvallás, hisz utal a felkenő Istenre, a felkent Krisztusra és a Lélekre, aki a kenet, amint ezt az Apostolok Cselekedeteiben Pétertől megtudjuk: „A Názáreti Jézust, akit Isten felkent Szentlélekkel” (ApCsel 10,38). Izajásnál szintén: „Az Úr Lelke rajtam, azért kent fel engem” (Iz 61,1). És a zsoltáros azt mondja: „Ezért kent fel téged Isten, a te Istened az öröm olajával” (Zsolt 44,8).

Néha úgy tűnik, hogy a keresztséggel kapcsolatban csak a Szentlelket említi: „Mindannyian ugyanis, az egy testben az egy Lélekre keresztelkedtünk” (1Kor 12,13). Ezzel összhangban áll az is: „Ti azonban Szentlélekkel fogtok megkeresztelkedni” (ApCsel 1,5), s még az is: „Ő Szentlélekkel keresztel majd titeket” (Lk 3,16). Ez viszont nem jelenti azt, hogy valaki azt a keresztséget mondhatja tökéletesnek, melyben csak a Szentlélek nevét hívják le. Az életadó kegyelemben adott hagyománynak mindig sértetlennek kell maradnia. Aki ugyanis kiváltotta a romlásból életünket, megadta nekünk a megújulás erejét, amelynek oka a misztériumban van rejtve, s a nagy üdvösséget hozza a léleknek. Ezért hozzátenni, vagy bármit elvenni belőle, nyilván egyet jelent az örök életből való kizárással.

Ha tehát a keresztelő számára veszélyt rejt magában az Atya, a Fiú és a Szentlélek szétválasztása a keresztségben, s káros a megkeresztelt számára is, hogy lenne akkor veszélytelen számunkra a Lélek elszakítása az Atyától és a Fiútól? A hit és a keresztség az üdvösség módozatai, összetartoznak, nem lehet őket szétválasztani. A hit a keresztség által válik teljessé, a keresztség pedig a hitre alapozódik, s mindkettő ugyanazon nevek által válik teljessé. Minthogy az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben hiszünk, úgy az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére keresztelünk. Elöl jár az üdvösségre vezető hitvallás, követi a keresztség, mely megpecsételi beleegyezésünket.

Forrás: Nagy Szent Baszileiosz: A Szentlélekről 12

2.2. Tanítóhivatali vonal

2.2.1. Katolikus Egyház Katekizmusa

János előkészíti a Messiás útját

523. Keresztelő Szent János az Úr közvetlen előfutára (vö. ApCsel 13,24); Tőle küldetett, hogy utat készítsen (vö. Mt 3,3). Ő maga a „Magasságbeli prófétája” (Lk 1,76), minden prófétát fölülmúl (vö. Lk 7,26), az utolsó közülük (vö. Mt 11,13), megnyitja az evangéliumot (vö. ApCsel 1,22; Lk 16,16); anyja méhéből köszönti Krisztus eljövételét (vö. Lk 1,41), és abban találja örömét, hogy ő a „vőlegény barátja” (Jn 3,29), akit „Isten bárányának” nevez, „aki elveszi a világ bűneit” (Jn 1,29). „Illés szellemével és erejével” (Lk 1,17) jár Jézus előtt, és prédikációjával, bűnbánati keresztségével s végül vértanúságával (vö. Mk 6,17-29) tanúságot tesz róla.

524. Az adventi liturgia évenként visszatérő ünneplésével az Egyház aktualizálja ezt a messiásvárást; ezáltal a hívők részt vesznek a Megváltó első eljövételének hosszú előkészítésében, és megújítják magukban a vágyat második eljövetele iránt (vö. Jel 22,17). Az előfutár születésének és vértanúságának ünnepén az Egyház egyesül az ő vágyával: „Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem” (Jn 3,30).

III. Jézus nyilvános életének misztériumai

JÉZUS MEGKERESZTELKEDÉSE

535. Jézus nyilvános életének kezdete (vö. Lk 3,23) a keresztsége Jánosnál a Jordánban (vö. ApCsel 1,22). János hirdette „a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára” (Lk 3,3). Bűnösök vámosok és katonák (vö. Lk 3,10-14), farizeusok és szadduceusok (vö. Mt 3,7) és utcanők (vö. Mt 21,32) sokasága jött, hogy megkeresztelkedjék nála. „Akkor eljött Jézus.” A Keresztelő vonakodott, de Jézus biztatta, és fölvette a keresztséget. Egy galamb képében leszáll a Szentlélek Jézusra, és a mennyből szózat hallatszik: „Ez az én szeretett Fiam” (Mt 3,13-17). Ez Jézusnak mint Izrael Messiásának és Isten Fiának megjelenése (epifániája).

Jézus az Üdvözítő

2. Cikkely

"ÉS JÉZUS KRISZTUSBAN, ISTEN EGYSZÜLÖTT FIÁBAN"

I. Jézus

430. Jézus héberül azt jelenti, hogy 'Isten megszabadít'. Az angyali üdvözléskor Gábor angyal adja neki a Jézus nevet, mely kifejezi, hogy ki ő és mi a küldetése (vö. Lk 1,31). Mivel „senki nem bocsáthat meg bűnöket, csak egyedül Isten” (Mk 2,7), Jézusban, az ő emberré lett örök Fiában ő az, aki „megszabadítja népét a bűneitől” (Mt 1,21). Így Jézusban Isten összefoglalja egész üdvözítő művét, melyet az emberért tesz.

431. Az üdvösség történetében Isten nem elégedett meg azzal, hogy Izraelt kiszabadította a szolgaság házából (MTörv 5,6), amikor kihozta a népet Egyiptomból. Izraelt a bűnétől is megszabadítja. Mivel a bűn mindig Isten megsértése (vö. Zsolt 51,6), egyedül ő oldozhat föl alóla (vö. Zsolt 51,11). Ezért Izrael - egyre jobban tudatára ébredve a bűn egyetemességének - másban nem kereshetett üdvösséget, csak a Megváltó Isten nevének segítségül hívásában (vö. Zsolt 79,9).

432. Jézus neve jelzi, hogy maga Isten Neve van jelen az ő emberré lett Fiának személyében (vö. ApCsel 5,41; 3Jn 7), aki emberré lett a bűnök egyetemes és végső megváltására. Jézus az az isteni Név, amely egyedül hoz üdvösséget (vö. Jn 3,18; ApCsel 2,21), és ezek után mindenki segítségül hívhatja, mert ő a megtestesülés által minden emberrel egyé lett (vö. Róm 10,6-13), annyira, hogy „nem adatott más név az emberek között, melyben üdvözlünk lehetne” (ApCsel 4,12).

433. A szabadító Isten nevét a főpap évente egyetlen egyszer hívta segítségül Izrael fiai bűneinek kiengesztelésére, amikor a szentek szentjében az engesztelés tábláját az áldozati állat vérével meghintette (vö. Lev 16,15-16; Sir 50,22; Zsid 9,7). Az engesztelés táblája Isten jelenlétének a helye volt (vö. Kiv 25,22; Lev 16,2; Szám 7,89; Zsid 9,5). Amikor Szent Pál Jézusról azt mondja: „akit Isten engesztelésül adott (...) az ő vérében” (Róm 3,25), ezzel azt mondja, hogy az ő emberségében „Isten volt az, aki Krisztusban kiengesztelődött a világgal” (2Kor 5,19).

434. Jézus föltámadása megdicsőíti a „szabadító” Isten Nevét (vö. Jn 12,28), mert ettől fogva Jézus neve teljesen kinyilvánítja legfőbb hatalmát annak a névnek, mely „fölötte áll minden névnek” (Fil 2,9). A gonosz lelkek félnek az ő nevéből (vö. ApCsel

16,16-18; 19,13-16), Jézus tanítványai az ő nevében művelnek csodákat (vö. Mk 16,17), mert amit kérnek az Atyától az ő nevében, megadja nekik (vö. Jn 15,16).

435. Jézus Neve a keresztény imádság szívében van. Minden liturgikus könyörgés ezzel a formulával zárul: „a mi Urunk Jézus Krisztus által (...)”. Az Üdvözlégy csúcspontja: „és áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus.” A keletiek „Jézus-imádságnak” nevezett szívbeli imádsága így hangzik: „Jézus Krisztus, Isten Fia, Uram, irgalmazz nekem, bűnösnek”. Sok keresztény, mint Szent Johanna (vö. La réhabilitation de Jeanne Pucelle. L'enquête ordonnée par Charles VII en 1450 et le codicille de Guillaume Bouillé. Kiad. P. Doncoeur-Y. Lanhers. Párizs, 1956, 39, 45, 56) is, Jézus nevével ajkán hal meg.

2.2.2. Pápai gondolatok

Szent II. János Pál pápa: Reconciliatio et poenitentia

II. János Pál pápa apostoli buzdítása a kiengesztelődésről és bűnbánatról a mai Egyház küldetésében, a püspökökhöz, papokhoz és a hívekhez

Lk 3,8

4. A SZINÓDUS NÉZŐPONTJA

Ezért minden intézménynek vagy szervezetnek, amely az embernek szolgálni akar és meg akarja menteni alapvető érdekeit, figyelő tekintetét a kiengesztelődésre kell vetnie, hogy annak jelentőségét és horderejét jobban megérthesse, és így le tudja vonni belőle a szükséges és gyakorlati következtetéseket.

De Krisztus Egyháza sem zárkozhat el ez elől. Egy anya odaadásával és egy tanító okosságával buzgón és körültekintően munkálkodik, hogy a szakadás jelei mellett a kiengesztelődés ugyanolyan fontos és jelentős jeleit keresse. Tudatában van annak: számára különös módon adottak a lehetőségek, és a küldetése is kötelezi, hogy a kiengesztelődés igaz és vallásos jellegét úgy hangoztassa, hogy az egység és béke kérdésének lényeges aspektusait jobban megvilágítsa.

Elődeim szüntelenül hirdették a kiengesztelődést, és az egész emberiséget, minden csoportot, minden emberi közösséget, melyet megosztottnak és meghasonlottnak láttak, kiengesztelődésre szólítottak fel.¹

Én magam, belső indításra, meggyőződéseim szerint felső sugalmazásra és az egész emberiség kérésére hallgatva kétszer is, bár különböző módon, de mindig ünnepélyesen és hivatásszerűen szóltam a kiengesztelődésről. Először, amikor a VI. püspöki szinódust összehívtam, azután amikor a megváltásunk 1950. évfordulójára hirdetett jubileumi szentév középponti gondolatává tettem.² Amikor a szinódus számára témát kellett kijelölnöm, teljesen egyetértettem számos püspöktestvérem javaslatával, hogy legyen az a *kiengesztelődés*, szoros kapcsolatban a *bűnbánattal*, pontosabban: *kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében*.³

A bánat kifejezése és fogalma nagyon összetett. Ha a *metanoiával* kapcsolatban nézzük, amint azt a szinoptikusok használják, akkor a *bánat a szív belső megváltozását* jelenti Isten szavára, Isten országáért.⁴ De a *bűnbánat az életmód megváltoztatását is jelenti*, a szív megtéréseivel összhangban. Ebben az értelemben a „*bűnbánattartás*” kiegészül „*a bűnbánat méltó gyümölcseinek termésével*”.⁵ Az ember egész létmódja beletartozik ebbe, kész állandóan a jobbra. A *bűnbánat* csak akkor igazi és hatékony, ha *cselekedetekben és magatartásban valósul meg*. Ebben az értelemben a keresztény szóhasználatban a *bűnbánat aszkézisnek* mondható, mely *az ember meghatározott és mindennapi erőfeszítése* Isten kegyelmi segítségével; életét elveszti Krisztus akarata szerint, hogy azt valóságosan megnyerhesse,⁶ *a régi embert levetkőzi, hogy az újat*

¹ A *Pacem in terris* enciklika, mely XXIII. János lelki végrendelete volt (lásd AAS 55 [1963] 257-304) gyakran szerepel mint „szociális dokumentum”, máskor mint „politikai üzenet”, és az is, ha ezeket a fogalmakat egész terjedelmükben nézzük. Ez a pápai tanítás - megjelenése után több mint húsz évvel, úgy tűnik - valójában nemcsak a nemzetek és népek együttélésének stratégiája, hanem hangsúlyozottan a legfőbb értékeket idézi, melyek nélkül a béke a földön csak ábránd marad. Eme értékek egyike az emberek közötti kiengesztelődés; olyan téma, melyre XXIII. János sokszor utalt. Ami VI. Pált illeti, elegendő emlékeztetni az 1975. évi szentév ünneplésére szóló felhívását az egész Egyházhoz és mindenkihez e világban. A „megújulás és a kiengesztelődés” legyen ennek a fontos jubileumi évnek középponti gondolata. Nem szabad erről megfeledkezniük a katechetikai intézeteknek sem, melyeknek feladatuk a jubileumi év elmélyítése.

² „Ez különösen nehéz idő: most minden kereszténytől megköveteli a hivatása, hogy Istennel, az Atyával minél mélyebben engesztelődjék ki Jézus Krisztusban” - így írtam abban a bullában, amelyben a rendkívüli jubileumi szentévet meghirdettem „csak akkor érik el egészen és igazán céljukat, ha új lendülettel mindenki a kiengesztelődés szolgálatába áll, nemcsak Krisztus tanítványai között, hanem minden ember között”. *Aperite portas Redemptori* bulla 3: AAS 75 (1983) 93

³ A szinódus témája pontosabban: kiengesztelődés és bűnbánat az Egyház küldetésében.

⁴ Mt 4,17; Mk 1,15

⁵ Lk 3,8

⁶ Mt 16,24-26; Mk 8,34-36; Lk 9,23-25

felölthesse,⁷ mindent legyűr, *ami tesi*, hogy a *lelki* érvényesüljön, a *földiek helyett a mennyieikre tör*,⁸ ahol Krisztus van.⁹ A bűnbánat tehát *fordulat*, mely a *szívtől indítatva a cselekedetekre irányul* és átfogja a keresztény ember egész életét.

Mindezekben az értelmezésekben a *bűnbánat* szorosan kapcsolódik a *kiengesztelődéshez*, mert az „Istennel és önmagunkkal való kiengesztelődés” megköveteli, hogy legyőzzük azt a gyökeres törést, melyet a bűn okozott. Ez csak belső fordulatban vagy *változásban* történhet, mely a mindennapi élet bűnbánati cselekményeiben nyilvánul meg.

A szinódus első dokumentuma a *lineamenta* ('vázlat') azért készült, hogy kijelölje a témát, és néhány alapvető szempontot kiemeljen. Ez lehetővé tette az egész világon az egyházi közösségeknek, hogy két éven át foglalkozzanak ezzel a mindenkit érdeklő kérdéssel – a bűnbánattal és a kiengesztelődéssel. Alkalmat kaptak, hogy átgondolják, és ebből a keresztény élethez és apostolkodáshoz új erőt merítsenek. A szinódus közvetlen előkészítéseként tovább mélyítették a kérdést, és az *Instrumentum laborisban* ('fogalmazvány') a püspököknek és munkatársaiknak kellő időben megküldtük. Végül a szinódusi atyák azok segítségével, akik a szinódusra meghívást kaptak, mély felelősségtudattal tárgyalták ezt a témát és vele kapcsolatban számos különböző kérdést. A vitákból, egyező véleményekből, tüzetes és alapos tanulmányokból és kutatásokból összeállt egy nagyértékű kincs, mely a záróokmányban, a *Propositiones*-ban ('javaslatok') nyert lényeges és világos összefoglalást.

A szinódus nem siklott át a kiengesztelődés ama részletein sem, melyek bármi módon alkalmasak a feszültségek enyhítésére és az ellentétek megoldására, a kisebb és nagyobb szakadások leküzdésére és az egység visszaállítására. De főként azon fáradozott, hogy az egyes feszültségeket vizsgálva felfedezze azt a rejtett közös gyökeret, azt az ősi kiengesztelődést, mely minden emberi szívben és tudatban, minden ilyen ügyben a kiengesztelődés forrása lehetne.

A kiengesztelődés dolgában, bármilyen mértékben válik az szükségessé, az Egyház rendelkezik azzal a különös és sajátos adománnyal, hogy egészen le tudjon nyúlni a kiengesztelődés legmélyebb eredetéhez. Küldetésének lényegéből ered, hogy kötelessége egészen a gyökerekig, a bűn okozta legmélyebb sebig lenyúlni, azt

⁷ Ef 4,23

⁸ 1Kor 3,1-20

⁹ Kol 3,1

gyógyítani, és egyúttal a kiengesztelődést ott kezdeni, amely azután minden más és további kiengesztelődés alapja lehet. Ez volt az Egyház szándéka, és ezt fejtette ki a szinódus.

Erről a kiengesztelődésről beszél a Szentírás, amikor arra buzdít minket, hogy minden erőnkkel erre törekedjünk,¹⁰ de figyelmeztet is, hogy az az Isten irgalmas adománya az ember számára.¹¹ Az egész emberiség üdvtörténete, de az egyeseké is, mindig a kiengesztelődés története, melyben Isten, mert ő Atya, emberré lett Fiának vére és keresztje által a világot önmagával kiengesztelte, és így megteremtette a kiengesztelődött új családját.

Szükséges a kiengesztelődés, mert előzőleg törés támadt a bűn miatt, melyből a meghasonlás további formái keletkeztek az ember bensejében és környezetében. Tehát, hogy a kiengesztelődés teljes legyen, szükségszerűen a bűn legmélyebb gyökereitől kell megszabadulnunk. Így a *megettérés és bűnbánat* szoros egységet alkotnak. Lehetetlen a kettőt szétválasztani, vagy az egyikről szólva a másikat elhallgatni.

A szinódus egyidejűleg szólt az egész emberiségnek és minden egyes személynek benső megettéréséről, Istenhez való visszatérésről; ezzel ki akarta fejezni, hogy nincs emberi egység, hacsak szívében mindenki meg nem változik. *A személyes megettérés az emberek közötti egyetértés szükséges útja.*¹²

Ha az Egyház a kiengesztelődés jóhírét hangoztatja, és meghív arra, hogy a szentségek útján meg is valósítsuk, akkor valóban prófétai módon cselekszik: megmutatja az ember gonoszságának szennyes forrását, megmutatja a meghasonlás okát, és felkelti a reményt, hogy legyőzhetőek a feszültségek és a szakadások. Így minden területen egyetértésre és békére juthatunk. Ez az emberiség minden közösségének vágya.

¹⁰ „Krisztus nevében kérünk: engesztelődjétek ki az Istennel!” 2Kor 5,20

¹¹ „Ezen felül dicsekszünk is az Istenben Urunk, Jézus Krisztus által, aki megszerezte nekünk a kiengesztelődést” Róm 5,11; Kol 1,20

¹² A II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozta: „Azok a sarkalatos egyensúlyhibák, amelyekkel a modern világ küszködik, tulajdonképpen azzal az alapvetőbb egyensúlyhiánnyal függnek össze, amely az ember szívében gyökerezik. Sok ellentétpár ugyanis magában az emberben küzd egymással. Az ember, mint teremtmény újra meg újra megtapasztalja a maga korlátait, vágyaiban azonban korlátalannak és egy magasabbrendű életre elhivatottnak érzi magát. Sokféle érték vonzza egyszerre, és mindig választani kénytelen közöttük, nem egyről pedig egészen le kell mondani. Ráadásul, mert esendő és bűnös, gyakran cselekszi azt, amit nem akarna tenni, amit pedig szeretne, nem teszi meg. Az ember így benső meghasonlásban van önmagával, ez pedig a társadalomban is számtalan súlyos ellentét forrása.” *Gaudium et spes*, 10

Az Egyház megkezdene egy gyűléstől és erőszaktól terhelt történelmi kor átalakítását a szeretet civilizációjává. Mindenkinek felajánlja az evangélium szentségi elveit ahhoz az ősi kiengesztelődéshez, amelyből minden további kiengesztelő magatartás és cselekvés – közösségi téren is – megvalósulhat.

Erről a kiengesztelődésről mint a megtérés gyümölcséről, szól ez az apostoli irat. Mert amiként az előző három püspöki szinóduson történt, a résztvevő atyák munkájuk eredményét ismét átadták Róma püspökének, az egyetemes Egyház pástorának, a püspöki kollégium fejének, a szóban forgó szinódus elnökének. Hivatalom terhes és hálás feladataként vettem át a szinódus bőséges gazdagságát, hogy abból merítsek anyagot a *kiengesztelődés és bűnbánat* tárgyában egy tanító és lelkipásztori íráshoz, melyet Isten népéhez intézek.

Az első részben szólok az Egyházzal: hogyan tölti be küldetését az emberi szívek megtérésében, ember és Isten, ember és embertestvére, ember és az egész teremtett világ a kiengesztelődésben. A második részben rámutatok minden sebzettség és szakadás gyökerére, okára: a bűnre, mindenekelőtt Istenhez való viszonyunkban. Végül felajánlom azokat az eszközöket, amelyek az Egyház révén lehetővé teszik a teljes kiengesztelődést Isten és ember között, következésképpen az emberek számára egymás között is.

Az okmány, melyet most átadok a híveknek, vagy azoknak is, akik érdeklődve és őszinte szívvel fogadják, legyen kötelességszerű válasz a szinódusnak hozzám intézett kérésére. De ez – az igazság és az igazságosság szerint – magának a szinódusnak a munkája. E lapok tartalmilag a szinódus távolabbi és közelebbi előkészületeiből, a *lineamentából*, a szinódus állásfoglalásából és az egyes munkacsoportok eredményéből, de főként a 63 *javaslatból* származnak. Ez a gyümölcse az atyák közös munkájának, kikhez még a keleti egyház képviselői is csatlakoztak, kiknek teológiai, spirituális és liturgikus öröksége oly gazdag ebben a témakörben is. Továbbá a szinódus titkárságának *tanácsa* két fontos ülésen összefoglalta a lezárult szinódus eredményeit és irányvonalait, elkészítette a témák vázlatát, melyek legmegfelelőbbnek látszanak ehhez a dokumentumhoz. Hálás vagyok azoknak, akik ebben a munkában részt vettek. Küldetésünk tudatában közzé akarjuk tenni mindazt, amit a szinódus oktatási és lelkipásztori kincseiből hasznosnak látunk a mai idők minden embere számára, történelmünk csodálatos, de nehéz napjaiban.

Ezt a nagyon fontos dolgot el kell végeznünk, amikor még sokak szívében él a szentév emléke, mely teljesen a bűnbánatnak, megtérésnek és kiengesztelődésnek szolgálatában állt. Ez a buzdító irat, melyet püspöktestvéreimnek és a velük közösen munkálkodó papoknak, diakónusoknak, mindkét nembeli szerzeteseknek és valamennyi hívőnek, férfiaknak és nőknek egyaránt most átadok, szolgáljon nekik segítségül személyes hitük gyarapodására és elmélyítésére. Legyen kovász, mely feléleszti az emberek szívében a békét és a testvériséget, a reményt és az örömet. Legyen érték, mely az evangéliumból fakad; melyet elfogadunk átélmélkedünk, melyet napról napra életté váltunk Máriával a mi Urunk Jézus Krisztus anyjával, aki által Isten mindent kiengesztelt önmagával.¹³

vö. Lk 3,8

26. A KATEKÉZIS

Azon a tág területen, melyen az Egyháznak a dialógus révén teljesítenie kell küldetését, *a bűnbánat és a kiengesztelés* lelkipásztori tevékenysége az Egyház tagjai felé fordul, elsősorban e két egymástól különböző de egymást kiegészítő valóságról szóló hitoktatással, melynek a szinódus atyái is nagy jelentőséget tulajdonítottak, és javaslataikban is kiemelték: a bűnbánatot és a kiengesztelődést. Elsőként tehát a katekézist kell alkalmazni.

Ennek a nagyon időszerű ajánlásnak a mélyén egy igen alapvető feltétel rejlik: a *lelkipásztori* szempont nem állhat szemben a *tanítással*, sem a pasztoráció nem tekinthet el a tanítás tartalmától, amelyből életet kap és erőt merít. Ha az Egyház „az igazság oszlopa és alapja”,¹⁴ s anyaként és tanítóként küldetett ebbe a világba, hogyan mellőzhetné az igazság tanítását, mely az élethez vezető utat mutatja?

Az Egyház pásztoraitól elsősorban a *kiengesztelődésről* szóló katekézist várják. E katekézis csak azon a szentírási, különösen újszövetségi tanításon alapulhat, hogy a megváltó és kiengesztelő Jézus Krisztusban meg kell újítani a szövetséget Istennel; s hogy ennek fényében és e közösség és barátság kiszélesítéseként, ki kell békülni a felebaráttal még még akkor is, ha ezért az áldozatot meg kell szakítanunk.¹⁵ Jézus gyakran hangoztatja a testvéri kiengesztelődést, például amikor felhív, hogy annak, ki megütötte egyik arcunkat, tartsuk oda a másikat is, és aki elvette ruhánkat, adjuk

¹³ Kol 1,19

¹⁴ 1Tim 3,15

¹⁵ vö. Mt 5,23-24

oda köntösünket is.¹⁶ A megbocsátás parancsát még élesebben fejezi ki azzal, hogy mindenki olyan mértékben részesül bocsánatban, amilyen mértékkel ő bocsát meg másoknak;¹⁷ olyan bocsánatról van itt szó, mely az ellenségre is vonatkozik;¹⁸ olyan bocsánatról, mely hetvenszer hétszer,¹⁹ azaz minden korlátozás nélkül kötelez. Ilyen feltételek mellett csak az evangéliumi lelkület érvényesülhet, csak úgy jöhet létre kiengesztelődés az egyes személyek, családok, közösségek, népek és nemzetek között. A Szentírásnak a megbocsátásra vonatkozó kijelentéseiből természetesen eljutunk egy *teológiailag meghatározott katekézishez*, mely felhasználhatja a pszichológia, a szociológia és a humán tudományok elemeit is, ha ezek alkalmasak arra, hogy megvilágítsanak egyes helyzeteket, problémákat, és így a hallgatókat vagy olvasókat konkrét döntésekre ösztönözzék.

Az Egyház papjaitól elvárjuk továbbá a *bűnbánat katekézisé*t. Kell, hogy ennek is a Szentírás legyen a forrása. Ez az üzenet a bűnbánatban mindenekelőtt a *megtérés értékét* hangsúlyozza. Ezzel a szóval próbáljuk fordítani a görög *metanoia*²⁰ fogalmát, melynek jelentése a lelkület *megváltoztatása*, hogy *Isten felé fordulhasson*. Különbözik ez a két alapeleme a tékozló fiú történetének: a magába szállás²¹ és az elhatározás, hogy visszatér atyjához. A megtérés eme elsődleges lelkülete nélkül nincs kiengesztelődés. A katekézisben ezt konkrét fogalmakkal és megfelelő szavakkal kell szemléltetnünk, melyek a különböző korosztályok, a különböző kulturális, etikai és szociális igényeknek megfelelnek.

Ez az első értéke a bűnbánatnak, amely egy másodikban folytatódik: a „*megtérés*” annyit is jelent mint „*bűnbánat*”. A *metanoiának* ezt a két jelentését látjuk abban az útmutatásban, melyet Jézus adott: „Ha testvéred... megbánja, bocsáss meg neki. Ha hétszer vétkezik is naponta ellened, és hétszer fordul hozzád azzal, hogy 'bánom', bocsáss meg neki.”²² A jó hitoktató megmutatja, hogy a bánat – ugyanúgy, mint a megtérés – távolról sem csak felületesebb érzés, hanem a lélek valószínű megváltozását jelenti.

A bűnbánat harmadik értéke abban a változásban jelentkezik, mely az előző magatartást – a megtérést és bánatot – külső jelekben is nyilvánítja: *bűnbánatot tart* a

¹⁶ vö. Mt 5,38-40

¹⁷ vö. Mt 6,12

¹⁸ vö. Mt 5,43

¹⁹ vö. Mt 18,21

²⁰ vö. Mk 1,4-14; Mt 3,2: 4,17; Lk 3,8

²¹ vö. Lk 15,17

²² Lk 17,3

lélek. Ez jól felismerhető a *metanoiában*, ahogyan azt Jézus előfutára a szinoptikus szövegében használja.²³ A *bűnbánattartással* az egyensúly és harmónia, melyet a bűn romba döntött, visszaáll, ha ez az embernek áldozatába is kerül.

Olyan korban, mint amilyenben mi élünk, nagyon nehéz átfogó és jól alkalmazott katekézist adnunk a bűnbánatról, mert az uralkodó magatartás és gondolkodásmód nyíltan ellentétben áll a fentebb hangoztatott három értékkel. A ma emberének sokkal nehezebb – mint előzőleg bármikor – elismernie saját egyéni hibáit és olyan elhatározásra jutnia, hogy azokat felülvizsgálja és új útra térjen. Nehezebbre esik kimondania: „sajnálom” avagy „fájlalom”. Ösztönösen és ellenállhatatlanul visszautasít mindent, aminek áldozati jellege van a bánat területén, mely az elkövetett bűn jóvátételére irányul. Itt szeretném hangsúlyozni, hogy *az Egyház elégtételi fegyelme* nem csekély kárára van a keresztények belső életének és az egyházi közösségnek. Bár az utóbbi időben könnyítettek rajta, sokat veszített kisugárzó erejéből. Gyakran csodálkoznak a nem keresztények, hogy Krisztus tanítványai mily csekély jelét adják a valódi bűnbánatnak. Magától értetődően, a keresztény bűnbánat csak akkor valódi, ha szeretetből és nem csupán félelemből fakad; ha komolyan törekszik arra, hogy a „régiből” megfeszítse, hogy Krisztus erejéből megszülethessen az „új ember”; ha Krisztust mint példaképet követi, ki, noha ártatlan volt, a szegénység és türelem útját választotta, a lemondását és – mondhatjuk – a bűnbánatát.

Az Egyház pásztoraitól továbbá elvárjuk – amint a szinódus is emlékeztet rá – a *lelkiismeretről és annak formálásáról szóló oktatást*. Ez is nagyon időszerű téma, ha fontolóra vesszük, hogy ez a benső szentély, a személyiség legbensőbb pontja, a lelkiismeret, mennyire ki van téve a mai kultúra támadásainak; mennyire meg van terhelve, próbára van téve, össze van zavarva és el van homályosítva. A lelkiismeretre vonatkozó okos hitoktatásra értékes útmutatást találhatunk az egyházatyáknál, a II. vatikáni zsinat teológiájában, különösen két dokumentumban: „Az egyház és a mai világ”²⁴ és a „Vallásszabadságról”²⁵ zsinati dokumentumokban. Ugyanígy VI. Pál pápa gyakran foglalkozott a lelkiismeret természetével és szerepével a mi életünkben.²⁶ Az ő nyomát követve nem szalaszthatunk el semmiféle

²³ vö. Mt 3,2; Mk 1,4; Lk 3,3

²⁴ Gaudium et spes, 8, 16, 19, 26, 41, 48.

²⁵ Dignitatis humanae, 2. 3. 4.

²⁶ vö. többek között az általános kihallgatásokon elhangzott beszédekből: 1973. márc. 28.:

Insegnamenti, XI, 1973, 294 és köv.; 1973. aug. 8.: uo. 772 és köv.; 1973. nov. 7.: uo. 1054 és köv.; 1974. márc. 13.: Insegnamenti, XII, 1974, 230 és köv.; 1974. márc. 8.: uo. 402 és köv.

alkalmat, hogy ne szóljunk erről a nagyon fontos elemről, mely az ember nagyságát és méltóságát adja.²⁷ Ez „az erkölcsi érzék képesít minket arra, hogy különbséget tudjunk tenni jó és rossz között... mintegy belső szem, a lélek meglátó ereje, mely lépteinket a jó útjára vezéreli”. Ugyanakkor alá kell húznom a keresztény lelkiismeret kialakításának fontosságát, nehogy emberi személyiséget rombolóerővé váljék, hanem szentéllé, ahol Isten feltárja nekünk a valódi jót.²⁸

A hívek elvárják az Egyház pásztoraitól, hogy a kiengesztelődés más fontos pontjairól is szóljanak:

– *a bűntudatról*, mely – mint már mondtuk – mai világunkban elsatnyult.

– *a kísértésről és a kísértésekről*: „maga Jézus Krisztus, az Isten Fia hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt”²⁹ akarta, hogy a Gonosz megkísértse,³⁰ így akarta megmutatni, hogy miként Ő, tanítványai is ki vannak téve a kísértésnek, és azt is, milyen magatartást tanúsítsanak a kísértés idején. Annak, aki az Atyát kéri, hogy erején felül ne kísértessék³¹ és ne essék kísértésbe,³² annak, aki a bűnre való kísértésnek nem teszi ki magát, a kísértés ténye nem azt jelenti, hogy már vétkezett, hanem inkább alkalom a hűségben való növekedésre és a következetes életvitelre alázatosságban és éberségben.

– *a böjtről*, mely régi és újabb formáiban is a megtérés és a bűnbánat jele, továbbá a böjttel saját személyünkben meghalunk, hogy Krisztust, a keresztre feszítettet öltjük magunkra, és szolidárisak legyünk az éhezőkkel és szenvedőkkel.

– *az alamizsnáról*, mely a tényleges élő szeretet eszköze, amellyel megosztjuk azt, amink van, azokkal, akik a szegénység terhe alatt sínylődnek.

– *a belső kapcsolatról*, mely le tudja győzni a világ minden ellenzékét; Isten és az emberek között megvalósítja a barátságot, hiszen ez az Egyház eszkatológikus célja.

1975. febr. 12.: Insegnamenti, XIII, 1975, 154 és köv. 1975. ápr. 9.: uo. 209 és köv.

1977. júl. 13.: Insegnamenti, XV, 1977, 710 és köv.

²⁷ vö. II. János Pál, Úrangyala, 1982. márc. 17. Insegna-menti V. 1. 1982, 860.

²⁸ vö. II. János Pál beszéde az 1983. aug. 17-i általános kihallgatáson, 1-3, Insegnamenti, VI. 2, 1983, 256.

²⁹ Zsid 4,15

³⁰ vö. Mt 4,1-11; Mk 1,12 és köv; Lk 4,1-13

³¹ vö. 1Kor 10,13

³² vö. Mt 6,13, Lk 11,4

– *a konkrét körülményekről*, melyek között a kiengesztelődés megvalósulhat (a családban, a polgári társadalomban, a szocialista rendszerekben), és főként a *négy kiengesztelődésben*, melyek négy alapvető szakadást orvosolnak: kiengesztelődés Isten és ember között, önmagunkkal, testvéreinkkel és az egész teremtett világgal.

Az Egyház nem hagyhatja ki – anélkül hogy lényeges küldetéséhez tartozó tanítást súlyosan el ne torzítaná –, azt a négy témát melyeket a hagyományos egyházi szóhasználatban az ember végső dolgainak nevezünk: a halált, az ítéletet, a poklot és a paradicsomot. Egy olyan kultúrában, mely az embereket be akarja zárni többé-kevésbé sikeres földi életük kereteibe, az Egyház pásztoraitól megkívánják azt a tanítást, amely a hit erejével megnyitja és megvilágítja a halálon túli jövőendő életet. Túl a halál titokzatos kapuján kirajzolódik az örök boldogság, az Istennel való barátság, avagy a tőle való elszakadás büntetése. Csak ebben az eszkatológikus távlatban érthetjük meg a bűn igazi mértékét, és érez indíttatást az ember a bűnbánatra és a kiengesztelődésre.

A buzgó és találékony lelkipásztorok ne mulasszák el soha, hogy ráleljenek a hitoktatás széles skálájú, változatos lehetőségeire. Természetesen számítanak a kultúrák és a hitbeli képzettség különbségei. Ilyen alkalmat adnak: a Szentírás olvasása, a szentmisék, a többi szentségek szertartásai, sőt maga a körülmény is, amelyek között ezeket ünnepeljük. Erre a célra más lehetőségek is kihasználhatók: prédikáció, olvasmányok, viták, találkozások, hittani továbbképzések stb. – amint azt sok helyen csinálják. Itt különösen hangsúlyozzuk *a régi missziós napokat*, melyek a hitoktatásban oly jelentősek voltak. Ha ezeket napjaink igényéhez igazítanók, a hitbeli nevelésnek manapság is alkalmas eszközei lehetnének. Ez vonatkozik a bűnbánatra és a kiengesztelődésre is.

Tekintettel a megtérésen alapuló kiengesztelődés nagy jelentőségére az emberi kapcsolatokban, a társadalmi együttélés minden területén (a nemzetközi kapcsolatokat is beleértve), az Egyház tanításában nem nélkülözheti *a szociális problémák feltárását* sem. Elődeink időszerű és világos tanítása, különösen XIII. Leóé, kinek nevéhez a II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúciójának nagyon sok megállapítása fűződik, továbbá több püspöki konferencia, mely saját országa különböző kérdéseire keresett megoldást – ezek együttesen a tanítás széleskörű és jól megalapozott rendszerét adták az emberi társadalom sokrétű követelményeiről. Ez vonatkozik egyénekre, családokra, különböző területeken létesült csoportokra és egy olyan társadalom felépítésére, mely megfelel az erkölcsi törvénynek és a civilizáció alapkövetelményeinek.

Az Egyháznak ez az útmutatása természetesen Isten szavát tükrözi, mely szól az egyes ember jogairól és kötelezettségeiről, de a családról és a közösségről is. Továbbá szól a szabadság értékéről, az igazságosság dimenzióiról, a szeretet elsőségéről, az emberi személy méltóságáról, a közösség javáról, melyhez a politikának és a gazdasági életnek alkalmazkodnia kell. A tanítóhivatal szociális tanainak alapvető elvei (törvényei), melyek erősítik és feltárják az emberi értelem és a népek lelkiismeretének általános törvényeit, adják nagymértékben a szociális konfliktusok békés megoldásának és a mindenre kiterjedő kiengesztelődésnek a reményét.

vö. Lk 3,16

27. A SZENTSÉGEK

A második, Istentől alapított eszköz – melyet az Egyház pasztorális munkájában fölajánl a bűnbánatra és a kiengesztelődésre – a szentségek.

A szentségek titokzatos dinamikájában, mely oly gazdag jelképeiben és tartalmában, olyan szempont is található, melyet nem emelünk ki kellően: valamennyi sajátos kegyelmén túl jele a bűnbánatnak és a kiengesztelődésnek. Ezért a szentségek mindegyike szolgálja a léleknek ezt az igényét is.

A *kereszttség* üdvösségszerző fürdő, amely Szent Péter szavai szerint „nem arra szolgál, hogy a testet a szennytől megtisztítsa, hanem könyörgés Istenhez jó lelkiismeretért”³³. A kereszttség halál, eltemetés és föltámadás Krisztussal, aki meghalt, akit eltemettek, és aki föltámadt.³⁴ A Szentlélek ajándéka Krisztus által.³⁵ A keresztény kereszttség eme lényeges és alapvető tulajdonsága semmiképpen sem szünteti meg a már eleve meglevő bánatot, hanem gazdagítja azt. Jézus maga is megkereszteltette magát Jánossal, hogy „a törvényt teljesítse”.³⁶ A megtérésnek egy mozzanata az Istennel való viszony helyes rendjébe való besorolódás, a kiengesztelődés Istennel, mely eltörli az eredendő bűnt és az embert felveszi a kiengesztelődötték nagy családjába.

Hasonlóképpen hat a *bérmálás* is. Mint a kereszttség megerősítője, amellyel együtt bevezető szentség, amely a Szentlélek teljességében részesít és a keresztény életet

³³ 1Pt 3,21

³⁴ vö. Róm 6,3; Kol 2,12

³⁵ vö. Mt 3,11; Lk 3,16; Jn 1,33; ApCsel 1,5; 11,16

³⁶ vö. Mt 3,15

nagykorúvá teszi, a szívnek még mélyebb megtérése és a kiengesztelődött közösséghez, Krisztus Egyházához fűző, még erősebb kapocs.

Ahogy Szent Ágoston meghatározza az *Eucharisziát* – a hit szentsége, az egység jele és a szeretet köteléke –,³⁷ abból kitűnik hatása: az egyéni megszentelődés a közösségi kiengesztelődés (*unitas, caritas*). Az Eucharisztia titkának lényegéből következik, hogy mint Krisztus keresztáldozatának vér nélküli megújítása az üdvösség és a kiengesztelődés forrása. Mégis emlékezetünkbe kell idézni, hogy az Egyház e szentség hitétől vezetve azt tanítja, hogy senki nem veheti magához az Eucharisziát, aki súlyos bűnének tudatában van, mielőtt Istentől bocsánatot nyerne. Így olvashatjuk ezt VI. Pál pápa *Eucharisticum misterium* kezdetű instrukciójában, mely megerősíti a trienti zsinat tanítását: „Az Eucharisziát úgy kell a híveknek megmutatni, mint ellenszert, mely a mindennapi bűnöktől megtisztít, a súlyos bűnök ellen pedig megvéd minket.” Mutassuk meg nekik, mit jelent a mise bűnbánati liturgiája. Aki áldozni akar, gondoljon arra a parancsra, hogy *mindenkinek meg kell vizsgálnia önmagát*. Az Egyház gyakorlata mutatja, hogy szükséges az ilyen vizsgálat, nehogy valaki, aki tudatában van súlyos bűnének, szentáldozáshoz járuljon a bűnbánat szentségének felvétele nélkül, még ha fel is indította a tökéletes bánatot. Ha valaki szükséghelyzetbe kerül és nem talál gyóntatót, akkor fel kell indítania a tökéletes bánatot.³⁸

A *papszentelés* célja, hogy lekipásztorokat rendeljen az Egyházba, akik mint tanítók és előljárók arra is hivatottak, hogy tanúi és közvetítői legyenek az egységnek, építői Isten családjának, védői és megőrzői ennek a családi közösségnek a megbontás és széthullás hatásai ellen. A *házasság* szentsége az emberi szeretet felmagasztalása a kegyelem hatására. Jele Krisztus Egyház iránti szeretetének, de a győzelemnek is, mert ő megvédi a házastársakat a szeretetet torzító és eltörlő erők ellen, úgy, hogy az ebből a szentségből fakadó család jele a kiengesztelődött és kiengesztelő Egyháznak, amely a világ kiengesztelődését szolgálja.

Végül a *betegek kenete*, a betegség és öregség elviselésében, de különösen utolsó óráinkban az Istenhez való megtérés végső bizonyága; a fájdalom és a halál elfogadása pedig elégtétel az elkövetett bűnökért. Itt valósul meg a legmélyebb kiengesztelődés az Atyával.

³⁷ Ágoston, *In Joannis Evangelium tractatus*, 26, 13: CCL 36, 206

³⁸ Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysticum*, 1967. máj. 25; 35; AAS 59, 1967, 560 és köv.

De van a szentségek között egy, melyet a rítusában található *bűnbevallás miatt gyónásnak* nevezünk, de tulajdonképpen a *bűnbánat szentségének* tekintendő, amint valóban az is. *Ez a megtérés és kiengesztelődés szentsége.* Nagy jelentősége van a kiengesztelődésben, ezért a legutóbbi püspöki szinódus ezzel a szentséggel különös mértékben foglalkozott.

Szent II. János Pál pápa: *Dominum et vivificantem*

II. János Pál pápa enciklikája a Szentlélekről az Egyház és a világ életében

vö. Lk 3,16

15. Beteljesedett tehát a Messiás küldetése, aki megkapta a Szentlélek teljességét a választott nép és az egész emberiség számára. A *Messiás* szó szerint *Krisztust*, azaz „Felkentet” jelent, az üdvtörténetben pedig azt, „aki Szentlélekkel van felkenve”. Ez volt az Ószövetség prófétai hagyománya. Ezt követte Simon Péter, amikor Kornéliusz házában így szólt: „Ti tudjátok, mik történtek a Jánostól hirdetett keresztség után... egész Júdeában. *Miképp kente fel az Isten a názáreti Jézust Szentlélekkel és hatalommal.*”³⁹

Péter szavai és sok más hasonló kijelentés⁴⁰ után vissza kell térnünk Izaiás jövődöléséhez, amelyet olykor „ötödik evangéliumnak” vagy „az Ószövetség evangéliumának” szoktak nevezni. Amikor Izaiás egy titokzatos személy eljövételéről szól, aki az újszövetségi kinyilatkoztatás szerint maga Jézus, összekapcsolja ezt a személyt és küldetését a Szentléleknek, az Úr Lelkének különleges cselekvésével. Így szól a próféta:

„És vessző kél majd Jessze törzsökéből,
És virág nő ki gyökeréből.
És rajta lesz majd az Úr lelke:
a bölcsesség és az értelem lelke,
a tanács és az erősség lelke,
a tudás és a jámborság lelke,
és eltölti őt az Úr félelmének lelke,
és az Úr félelmében telik öröme”.⁴¹

³⁹ ApCsel 10,37

⁴⁰ vö. Lk 4,16-21; 3,16; 4,14; Mk 1,10

⁴¹ Iz 11,1-3

Ez a szöveg jelentős az Ószövetségnek a „Lélekről” szóló egész tanítását tekintve, mert mintegy híd a régi szentírási „Lélek” fogalom – amelyet „karizmatikus lehelet”-nek értelmeztek – és a „Lélek” között, aki személy és ajándék a személy számára. A Messiás Dávid családjából (Jessze törzsökéből) maga is személy, akin rajta van az Úr lelke. Bizonyára nem beszélhetünk erről a szentírási helyről mint a Szentlélek kinyilatkoztatásáról, de – ezeket az eljövendő Messiásra alkalmazva – megnyílik az út, amely az Újszövetségben előkészíti a Szentlélek teljes kinyilatkoztatását a Szentháromság misztériumának egységében.

Lk 3,16

19. Bár Jézust szülővárosában, Názáretben nem fogadták el Messiásnak, nyilvános fellépésének kezdetén *az egész nép számára Keresztelő János tett tanúságot* messiási küldetéséről a Szentlélekben. János, Zakariás és Erzsébet fia a Jordánnál hirdette a Messiás jövetelét, és kiszolgáltatta a népnek a bűnbánat keresztségét. Ezt mondta: „Én csak vízzel keresztelek, hogy bűnbánatra indítsalak benneteket, de aki a nyomomba lép, az hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy saruját hordozzam. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog benneteket megkeresztelni.”⁴²

Keresztelő János Krisztust, a Messiást nemcsak úgy hirdette, mint aki a Szentlélekben „jön”, hanem úgy, mint aki hozza a Szentlelket amint azt Jézus az utolsó vacsora termében világosan kijelentette. János itt pontosan adja vissza Izaiás szavait, melyek az Ószövetség prófétájánál a jövőre vonatkoztak, de ő Jordán-parti prédikációjában saját tanítása szerint hirdeti meg a közvetlen messiási valóságot. János nemcsak próféta, hanem valaminek a kihirdetője, Krisztus előfutára. Amit hirdet, az mindenki szeme láttára beteljesedik. A Názáreti Jézus a Jordánhoz jön, hogy ő is részesedjék a bűnbánat keresztségében. János, meglátva őt, így szólt: „Íme az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit.”⁴³ Ezt a Szentlélek ihletésétől indítva mondotta, *tanúsítva, hogy beteljesedett Izaiás jövendölése*. Egyidejűleg hitet tett a Názáreti Jézus megváltói küldetése mellett. János szájában az „Isten Báránya” a Megváltóra vonatkozó igazság megerősítése, mely nem kevésbé jelentős, mint amit Izaiás mondott: „az Úr Szolgája”.

János Jordán-parti tanúságtételével az a Názáreti Jézus, akit honfitársai elvetettek, *felmagasztaltatott Izrael szeme láttára, mint Messiás, mint a Szentlélek „Felkentje”*⁴⁴De

⁴² Lk 3,16; Vö. Mt 3,11; Mk 1,7; Jn 1,33

⁴³ Jn 1,29

⁴⁴ vö. Jn 1,33

ezt a tanúságtételt egy másik tanúskodás erősítette meg, mely magasabb rendű a három szinoptikus elbeszélése szerint. Ugyanis „amikor már az egész nép megkeresztelkedett és Jézus is fölvette a keresztséget és imádkozott, megnyílt az ég és a Szentlélek leszállt rá látható alakban, galambként”⁴⁵, egyúttal „szózat hallatszott az égből: Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem”⁴⁶.

Ez szentháromsági istenjelenés volt, amely tanúskodott Krisztus felmagasztalásáról a Jordán-parti keresztségkor, s nemcsak Keresztelő János tanúságát erősíti, hanem feltár egy sokkal mélyebb igazságot a Názáreti Jézusról, a Messiásról: a Messiás az Atya szeretett Fia. Az Ő ünnepélyes felmagasztalása nem szorítkozik „Isten Szolgájának” messiási küldetésére. Isten megjelenésének fényében ez a Jordán-parti felmagasztalás a Messiás személyének misztériumát érinti. Felmagasztaltatott, mert az isteni tetszés Fia. Az égből hallatszott a hang: „az én Fiam.”

Lk 3,16

22. Lukács elbeszélése elvezet minket annak az igazságnak a közelébe, amely az utolsó vacsora termében, a búcsúbeszédben hangzott el. A Szentlélektől felmagasztalt Názáreti Jézus ebben a beszédben és beszélgetésben úgy tüntette fel magát, *mint aki „hozza” a Lelket*, és akinek a kereszt általi elmenetele árán kell hoznia a Lelket, és át kell „adnia” az apostoloknak és az Egyháznak.

A „hozni” szó itt mindenekelőtt azt jelenti, hogy „*kinyilatkoztatni*”. Az Ószövetségben már a Teremtés könyvéből megismertük Isten Lelkét, először mint Isten *leheletét*, amely életet ad, vagyis mint természetfeletti „életadó”. Izaiás könyve úgy mutatja be, mint *ajándékot*, amely a Messiás személyének szól, rajta nyugszik és belülről irányítja minden üdvös munkáját. Amit Izaiás hírül adott, az a Jordánnál konkrét formát öltött: a Názáreti Jézus az, *aki a Szentlélekben jön*, és hozza Őt, *mint saját személyének ajándékát*, hogy embersége által kiárassza: „*ő fog megkeresztelni benneteket Szentlélekben*”⁴⁷. Lukács evangéliuma a Szentléleknek ezt a kinyilatkoztatását erősíti meg és gazdagítja: Ő az, aki Jézus Krisztus messiási életének és tevékenységének *legbensőbb forrása*.

Mindazzal, amit Jézus az utolsó vacsora termében mondott, a Szentlelket új és teljesebb formában nyilatkoztatta ki. Ő *nem csak egy személynek* (a Messiás személyének) *szóló ajándék*, hanem *mint ajándék maga is személy*. Jézus úgy hirdeti meg

⁴⁵ Lk 3,21-22.; vö. Mt 3,16; Mk 1,10

⁴⁶ Mt 3,17

⁴⁷ Mt 3,11; Lk 3,16

eljövetelét, mint „másik Vigasztalóét”, ki mint az igazság Lelke az apostolokat megtanítja „minden igazságra”.⁴⁸ Mindez a Szentlélek és Krisztus közötti különleges kapcsolat erejében történik: „az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek”.⁴⁹ Ennek a közösségnek ősforrása az Atya: „Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.”⁵⁰ Mert a Szentlélek az Atyától származik és az Atya küldte Őt.⁵¹ Először úgy küldte a Szentlelket, *mint az emberré lett Fiúnak szóló ajándékot*, hogy a messiási ígéreteket teljesítse. Krisztusnak, a Fiúnak az „elmenetele” után – János írása szerint – *közvetlenül „jött”*; ez az ő új küldetése – hogy befejezze a Fiú művét. Így Ő lesz az, ki az üdvtörténet új korszakát teljessé teszi.

2.3 Liturgikus vonal

Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

A mai *evangélium* (Lk 3,10-18) az üdvözítő közeledtéről szól, Keresztelő Szent János által, továbbá az ő tanácsait hallhatjuk a bűnbánat és a megváltó eljövetelére való készülétre illetően. E tanácsok az egyszerű, hétköznapi emberi élet keretein belül fogalmazódtak: a felebaráti szeretet (javak megosztása) és a nagyravágyástól mentes, szelíd, jámbor életre biztatnak. Majd kiegészíti mondandóját Krisztus érkezésének hírével. A liturgia szövegeiben az Úr közelsége mellett még egy fontos motívum megjelenik: az öröm hangsúlyozása. Nem véletlen, hiszen advent harmadik vasárnapja az öröm jegyében telik. Erről az evangélium nem beszél kifejezetten, viszont az öröm alapját és okát a messiás jövelele jelenti, melyről hallhattunk a lukácsi szakaszban.

A *kezdőének* (Fil 4,4.5) például kifejezetten az állandó öröme biztat, s Keresztelő János szavaihoz kapcsolódóan jegyzi meg, „az Úr közel van” – itt azonban már a második eljövetelről beszél az apostol, párhuzamba állítva az advent karácsonyvárását a végidőbeli eljövetelre való készüléssel. Ugyane sorokat ismétli meg a szentlecke (Fil 4, 4-7). A *kezdő könyörgés* az Üdvözítő várását, a születésére való készülést helyezi a középpontba.

Az *olvasmány* (Szo 3, 14-18a) az Úr közelsége feletti öröm hangján szól: „Izrael királya, az Úr közöttetek van, ne félj többé semmi rossztól! [...] Veled van az Úr, a te Istened, az erős Szabadító! Örül majd neked nagy örömmel, újjáéleszt szeretetével”.

⁴⁸ Jn 16,13

⁴⁹ Jn 16,14

⁵⁰ Jn 16,15

⁵¹ vö. Jn 14,26; 15,26

Az ószövetségi sorok az Isten szabadító érkezését éneklik meg. Keresztelő János a felebaráti szeretet jámbor tetteire biztatva jelzi előre Jézust, aki a Szentlélek tüzetől átítatva egészen a végletekig fokozta a felebaráti szeretet hangsúlyozását, mégpedig úgy, hogy szeretetből önként vállalta a halált és a megaláztatást minden ember s a teremtett világ megmentéséért – így Szofonías szavaiban is az Üdvözítőre ismerhetünk: ő az, akinek személyében az Isten „újjáéleszt szeretetével”. A válaszos zsoltár (Iz 12, 2-3. 4bcd. 5-6) egészen a messiás érkezése feletti örömet fejezi ki: az Úr, a nagy és szent Megváltó az egyének és a nép szabadítója nagy, csodás dolgokat művel. Az *alleluja vers* (Iz 61,1) Izajás próféta Jézus által is felolvasott szavait idézi: „Az Úr lelke van rajtam: elküldött, hogy a szegényeknek örömhírt vigyek”, mely szintén a messiás érkezésére vonatkozik az evangélium fényében.

Az *egyetemes könyörgések* nagy része az emberek közti etikus viselkedésről szól, evvel kapcsolódva Keresztelő János evangéliumi útmutatásaihoz, majd az utolsó kifejezetten a Jézus kapcsán hallott evangéliumi kifejezések talaján fogalmazza meg az egyház imáját: „Tisztítsd meg szívünket a Szentlélek tüzevel, hogy jól előkészüljünk a közelgő ünnepekre”. Az ítélet és az üdvösség, illetve a kárhozat lehetősége is megjelenik az evangéliumban, ehhez kapcsolható az *adventi I. prefáció* üdvösségről szóló szövege: „megnyitotta számunkra az örök üdvösség útját”.

Végül az *áldozás utáni könyörgés* (Iz 35,4) szintén az Úr érkezése feletti öröm jegyében zárja a liturgikus szövegek sorát: „Mondjátok a csüggedt szívűeknek: Bátorság! Ne féljete! Nézzétek, eljön a mi Istenünk, hogy szabadulást hozzon nekünk”.

2.4. Pedagógiai vonal

2.4.1. Tantörténet

„Amikor Keresztelő János bűnbánatot hirdetett, a nép megkérdezte: „Mit tegyünk?” (Lk 3,10-18)

A kerítés

Volt egyszer egy nagyon rossz természettel megáldott fiú. Az apja adott neki egy zsák szöget, és azt mondta neki, verjen be egyet a kert kerítésébe minden alkalommal, amikor elveszti a türelmét és összeveszik valakivel, vagy valami rosszat mond valakiről. Az első nap 37 szöget vert be a kerítésbe. A következő hetekben megtanult uralkodni az indulatain, és a bevert szögek száma napról napra csökkent. Rájött arra, hogy sokkal egyszerűbb volt uralkodni az indulatain, mint beverni a szögeket a kerítésbe.

Végre elérkezett az a nap is, amikor a fiúnak egy szöget sem kellett bevernie a kerítésbe. Ekkor odament az apjához, és elújságolta neki, hogy aznap egy árva szöget sem vert be a kerítésbe. Az apja azt mondta neki, húzzon ki egy szöget minden egyes nap, amikor nem vesztette el a türelmét, és nem veszekedett senkivel sem, vagy meg tudta állni, hogy rosszat mondjon valakiről. Teltek a napok, és a fiú végre azt mondhatta az apjának, hogy kihúzta az összes szöget a kerítésből. Az apa ekkor odavitte a fiát a kerítéshez, és ezt mondta neki: "Fiam, szépen viselkedtél, büszke vagyok rád, hogy így megváltoztál. Állj meg egy pillanatra, nézd csak, mennyi lyuk van a kerítésben. Ez a kerítés soha többé nem lesz már olyan, mint régen volt. Ha veszekszel valakivel, vagy rosszat mondasz

valakiről, megsebzed őt. Egy ugyanolyan sebet hagysz az ő lelkében, mint ezek a lyukak itt. Hátra szúrhatsz egy embert, majd kihúzhatod a kést a hátából, de a seb örökre ottmarad. Akárhány alkalommal is kérsz bocsánatot, a seb talán örökre ottmarad. A szóbeli sértés ugyanakkora fájdalmat okozhat, mint a testi. Nagyon nehéz meg nem történné tenni meggondolatlanságból elkövetett dolgainkat. A kiengesztelődés és a megbocsátás titka lehet az, ami segíthet a lyukak eltüntetésében.”

Forrás:

[http://www.staff.u-](http://www.staff.u-szeged.hu/~csiszi/szemelyes/tortenet/kerites.htm?fbclid=IwAR3_8UMRPoe1rj6wDsJnAPxCn56wJnKk_1JE60NtWZ5W9c28kPNgh997huQ)

[szeged.hu/~csiszi/szemelyes/tortenet/kerites.htm?fbclid=IwAR3_8UMRPoe1rj6wDsJnAPxCn56wJnKk_1JE60NtWZ5W9c28kPNgh997huQ](http://www.staff.u-szeged.hu/~csiszi/szemelyes/tortenet/kerites.htm?fbclid=IwAR3_8UMRPoe1rj6wDsJnAPxCn56wJnKk_1JE60NtWZ5W9c28kPNgh997huQ)

Kép forrása: <http://m.nicelife.hu/tortenetek/szog.php>

2.4.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

„Amikor Keresztelő János bűnbánatot hirdetett, a nép megkérdezte: „Mit tegyünk?” (Lk 3,10-18)

Túrmezei Erzsébet – Isten műhelyében

Olyan jó élni Isten műhelyében,
ott formáltatni hűségese kezében
kemény vésővel, döngő kalapáccsal,
szerető, szelíd, szent simogatással.
Látni, hogy íme szobrok száza készül,
néhány vonással naponta egészül.
A Mester keze percre sem pihen meg.
Eszközei munkálnak, nem pihennek.
Tudni, hogy kemény, ormótlan kő voltam,

akaratjára soha nem hajoltam,
dacos énemről lepattant a véső.
És hálát adni, hogy még most se késő.
Csodálni Őt, amint szeretve fárad,
amint nem sajnál drága életárat:
odaadni értem és odaadni másért
egy megtörésért, hozzáfordulásért.
Csodálni Őt, ki annyi büszke lelket
szeretetével örök rabul ejtett.
Sziklatömböket döntött le a porba,
hogy átformálja szépséges szoborra.
Igen, csodálom Őt, csak Őt csodálom.

Forrás: <https://keresztyenversek.wordpress.com/tag/alazat/>

Kép forrása: <http://szeretet.hupont.hu/71/69-pal-romabeliekhez-912-20090214>

Virginás András - Adventus Domini

Adventus Domini - koszorú gyertyával,
kápráztat az ünnep örök varázsával.
Az eljövételről háromszor beszélünk,
jelenben a múltból jövőbe tekintünk.

Eljövétel múltban, jövőben, jelenben -
akkor született meg Jézus Betlehemben.
Kétezer év telt el, várjuk minden évben,
szülessen meg újból emberek keblében.

Bizony, minden ember emlékszik a múltra,
az első gyertyáját felidézve gyújtja.
Ez a hitnek lángja, szítsuk kellőképpen,
szeretet fakadjon minden hívő szívben.

Bűnbánást világít most a fénynek lángja,
de a múltó idő mind örömmé váltja.
Majd a színek, gyertyák következnek sorban,

így lesz egyre több fény az új Karácsonyban.

Van második advent, Krisztus újra eljön,
ítéletet tart majd holtakon s élőkön.
Tiszteld hát az Istent, éltesen reménység,
a végén megérted Jézus szenvedését.

Ez ad majd távlatot, célt az életednek,
éber légy mindenkor, s megtalálod Istent.
Mert mindennap itt van a Messiás velünk,
ez új várakozás - harmadik adventünk.

Álljunk meg ilyenkor, imádkozzunk csendben,
hogy meghalljuk Isten hangját lelkeinkben.

Forrás: <https://www.poet.hu/vers/249321>

Jurisin (Szőke) Margit - Advent, Az Úr eljövétele...

Advent: várakozás, bűnbánás időszak,
December az Úr eljövételének hava.
Várni és hinni kell, feloldozást remélni,
Eljövételét méltóan megünnepelni.
Nézz a lelkedbe, tárd ki, fogadd szeretetét!
Tiszta lélekkel elnyerheted Urunk kegyét.

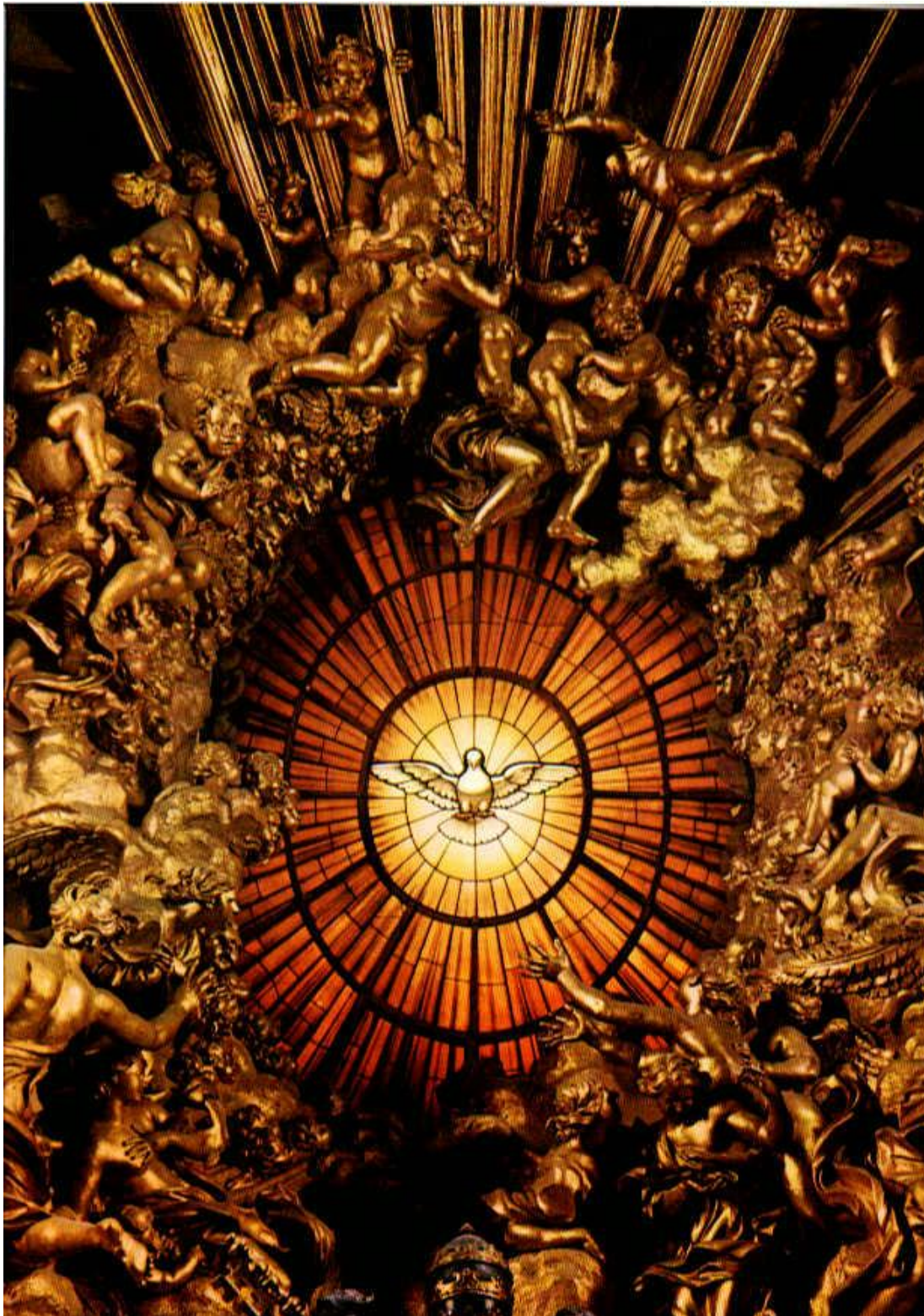
Forrás: <https://www.poet.hu/vers/249183>

2.4.3. Evangéliumhoz kapcsolódó festmény

Leslie Young Marks: Pünkösdi szél és tüze

Forrás: http://visualpraise.com/catalog/index.php?main_page=index&cPath=36

Szentlélek-ábrázolás a vatikáni Szent Péter székesegyházból

Forrás: <http://parrocchie.diocesimolfetta.it/2018/05/20/20-maggio-2018-domenica-di-pentecoste/>

2.4. Kérdések az evangéliumhoz

- Jézus Nekem mit válaszolna, mit tegyek?
- Készen állok-e arra, hogy befogadjam az Úr eljövételét?
- “Mester, én mit tegyek?”
- Merek-e megkérdezni másokat? Kinél keresem életem jelentős kérdéseire a választ?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Istenünk, te látod,
milyen hűséges lélekkel várja néped Karácsony ünnepét.
Add, kérünk,
hogy Üdvözítőnk születésének nagy napjára elérkezve
örvendező lélekkel, áhítatosan ünnepeljünk.
A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által,
aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben,
Isten mindörökkön-örökké.

Evangéliumhoz kapcsolódó fohász

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el a jó tanács Lelkét, hogy felismerjem,
mit kell tennem a mai napon! Ámen.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz

Dale Harpley fotója

Forrás: <https://www.behance.net/gallery/5515025/High-Speed-Fire-Photography>

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Az Úr meg akar születni a szívemben!
- Isten figyelembe veszi az életem sajátosságait és ebben hív engem.
- Jézus Krisztus a válasz életem alapkérdéseire.

6. Actio, operatio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Tisztítsam meg a lelkemet és az életemet, hogy minél több időt Jézus jelenlétében tölthessek!
- Tegyek ma valami kis dolgot a feladataim közben Jézusért.
- Minden reggel kérdezzem meg Jézust, hogy „mit tegyek ma, Uram?” S hagyjam, hogy a csendben, a szívem mélyén a Mester gyengéden megmutassa, megadja nekem a választ a Szentlélek által!